

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

311

Rola instytucji i rynku finansowego w świetle celów oraz zasad zrównoważonego rozwoju

Redaktorzy naukowi

Grażyna Borys

Alicja Janusz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Cibis
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-311-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Joanna Błach: Raportowanie CSR jako element relacji inwestorskich przedsiębiorstwa	11
Michał Buszko: Efektywność inwestowania na rynku kapitałowym w spółki odpowiedzialne społecznie	20
Marlena Ciechan-Kujawa: Użyteczność raportów CSR w ocenie stopnia zaangażowania przedsiębiorstw w odpowiedzialność społeczną.....	32
Iwona Dorota Czechowska: Ograniczenia w dostępie do usług bankowych klientów 60+ w perspektywie zrównoważonych finansów	45
Beata Domańska-Szaruga, Anna Maria Rak: <i>Shadow banking</i> na rynku usług finansowych	54
Danuta Dziawgo: Etyka a dystrybucja produktów finansowych.....	63
Leszek Dziawgo: Rynek ekologicznych funduszy inwestycyjnych w obszarze G-A-S-L.....	74
Justyna Fijałkowska: Zakres ujawnień w raportach społecznej odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw	85
Joanna Fila: Mikrofinanse a wykluczenie finansowe i społeczne – polityka i instrumenty	95
Robert Huterski: Neutralność pieniądza a koncepcja zrównoważonego rozwoju	107
Adam Kosiuk: Rachunkowość odpowiedzialności społecznej spółek giełdowych indeksu RESPECT	116
Dorota Krupa: Fundusze SRI we Francji	125
Dorota Korenik: Zasady i formy społecznie odpowiedzialnej bankowości ...	134
Katarzyna Kozak: Miejsce <i>shadow banking</i> w sektorze bankowym	144
Gabriela Łukasik: Rola relacji inwestorskich w prawidłowym rozwoju współczesnych przedsiębiorstw.....	153
Magdalena Urbańska-Maluha: Rynkowe mechanizmy w ochronie klimatu w Unii Europejskiej i w Polsce.....	162
Tomasz Piotr Murawski: Społecznie odpowiedzialne indeksy giełdowe a światowy trend rynków finansowych w wymiarze ESG	171
Aleksandra Paszkiewicz: RESPECT Index GPW w Warszawie jako giełdowy indeks społecznej odpowiedzialności biznesu.....	182
Jarosław Pawłowski: Indeksy meteorologiczne a pogodowe instrumenty pochodne.....	192

Arleta Szadziewska: Raportowanie społecznej odpowiedzialności przez przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego w Polsce.....	201
Piotr Zasepa: Analiza efektywności inwestycji w akcje spółek społecznie odpowiedzialnych na przykładzie indeksu RESPECT	212
Agnieszka Żołądkiewicz: Biogazownie rolnicze jako szansa dla polskiej wsi	221
Jan Żuralski: Społeczna odpowiedzialność EBC i FED w obliczu wyzwań XXI wieku	231

Summaries

Joanna Blach: CSR reporting as a component of enterprise investor relations	19
Michał Buszko: Effectiveness of investing on capital market into socially responsible corporations	31
Marlena Ciechan-Kujawa: Usefulness of the CSR reports to the assessment of the involvement of companies in corporate social responsibility	44
Iwona Dorota Czechowska: Limitations on the access to banking services of clients 60+ in the perspective of sustainable finance.....	53
Beata Domańska-Szaruga, Anna Maria Rak: Shadow banking on financial services market	62
Danuta Dziawgo: Ethics and financial products distribution	73
Leszek Dziawgo: Ecological investment funds market in G-A-S-L zone	84
Justyna Fijałkowska: Corporate Social Responsibility and sustainable development report – dilemmas of disclosure.....	94
Joanna Fila: Microfinance and social and financial exclusion – policy and instruments.....	106
Robert Huterski: Neutrality of money and the concept of sustainable development	115
Adam Kosiuk: Accounting of social responsibility of quoted companies of RESPECT Index	124
Dorota Krupa: SRI funds in France.....	133
Dorota Korenik: Rules and forms for socially responsible banking.....	143
Katarzyna Kozak: Shadow banking system in the bank sector.....	152
Gabriela Łukasik: The role of investor relations in the proper development of modern enterprises	161
Magdalena Urbańska-Malucha: Market mechanisms in climate protection in the European Union and Poland	170
Tomasz Piotr Murawski: Socially responsible stock indexes as a realization of world tendency of financial market in ESG dimension.....	181
Aleksandra Paszkiewicz: RESPECT Index as a CSR Index of the Warsaw Stock Exchange	191

Jarosław Pawłowski: Weather indexes and weather derivatives	200
Arleta Szadziwska: Corporate Social Responsibility reporting by food companies in Poland	211
Piotr Zasępa: Analysis of the effectiveness of investment in an index of socially responsible companies on the example of RESPECT Index	220
Agnieszka Żołądkiewicz: Farm biogas plants as a chance for Polish village.	230
Jan Żuralski: Social responsibility of ECB and FED in the face of challenges of the XXI century	240

Katarzyna Kozak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

MIEJSCE *SHADOW BANKING* W SEKTORZE BANKOWYM

Streszczenie: Dynamiczny rozwój i wzrost znaczenia w trakcie kryzysu finansowego sektora bankowości równoległej (*shadow banking*) w sektorze finansowym skłania do podjęcia analizy dotyczącej pojęcia, podstaw funkcjonowania, potencjału i ryzyka tego sektora, także na polskim rynku finansowym. W niniejszym artykule przedstawiono funkcjonujące w literaturze pojęcia instytucji parabankowych (*shadow banking*), teoretyczne podstawy ich funkcjonowania, wybrane problemy ryzyka. Przedstawiono występujące w Polsce zagrożenia systemowe i luki regulacyjne oraz możliwy wpływ upadłości niektórych instytucji (np. Amber Gold) na zaufanie do polskiego sektora finansowego.

Słowa kluczowe: *shadow banking*, parabank, nadzór finansowy, ryzyko.

1. Wstęp

Na świecie od roku 2002 zauważalny jest dynamiczny rozwój parabanków, którego skala stała się porównywalna z tradycyjnym sektorem bankowym. Ostatnio za sprawą firmy Amber Gold została pobudzona dyskusja na temat równoległego systemu bankowego (*shadow banking*).

W ostatnich latach, szczególnie w krajach wysoko rozwiniętych, obok rozwoju systemu bankowego rozrastał się alternatywny system bankowy, działający poza zasięgiem regulacyjnego nadzoru [Roubini, Mihm 2011, s. 86]. Według szacunków zawartych w Zielonej Księdze KE, wartość globalnego systemu parabanków wzrosła z 21 bln EUR w 2002 roku do ok 46 bln EUR w roku 2010, co stanowi całe 30% systemu finansowego i połowę aktywów bankowych [Zielona Księga 2012, s. 5]. W większości parabanki powstawały dzięki inicjatywie oraz kapitałom i aktywom bankowym. Gwałtownemu rozwojowi tego typu instytucji towarzyszy zwiększenie ryzyka finansowego.

Celem opracowania jest zdefiniowanie *shadow banking*, pokazanie jego zakresu podmiotowego oraz identyfikacja ryzyka generowanego przez podmioty równoległego systemu bankowego.

2. Pojęcie *shadow banking* i jego funkcje

Współczesny sektor finansowy stanowi złożony segment gospodarki. Sektor ten tworzą przede wszystkim: bank centralny, uniwersalne banki komercyjne, banki inwestycyjne, banki hipoteczne, organizacje parabankowe (sektor bankowy), towarzystwa ubezpieczeniowe, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, towarzystwa funduszy emerytalnych, firmy inwestycyjne, firmy leasingowe, firmy faktoringowe, organizacje parabankowe. W sektorze tym działają zatem podmioty zróżnicowane pod względem rodzaju działalności i form organizacyjno-prawnych, a ich spoiwem jest pieniądź jako szczególne dobro, którym handlują [Owsiak 2002, s. 14].

Pojęcie *shadow banking*, tłumaczone na język polski jako równoległy system bankowy lub bankowość cienia, nie zostało dotąd jednoznacznie zdefiniowane. W sposób ogólny termin ten definiowany jest jako „pośrednictwo finansowe, które jest związane z dokonywaniem transformacji terminów zapadalności oraz płynności bez jednoczesnego dostępu do środków banku centralnego lub systemu gwarancji państwowych” [Pozsar i in. 2010, s. 1].

Dokonujące się współcześnie przeobrażenia strukturalne światowych systemów bankowych sprawiły, że działalność na rynku usług bankowych podjęły instytucje niemające prawnego statusu banku. Czynnikiem decydującym o rozwoju instytucji parabankowych jest konkurencja na rynku finansowym. Podmioty zajmujące się działalnością niebankową zaczęły przejmować funkcje tradycyjnie wykonywane przez banki w ramach ich podstawowej działalności. Działalność tę określono jako parabankową, a podmioty nazwano parabankami [Waliszewski 2010, s. 52].

Bankowość równoległa wykorzystuje istniejącą infrastrukturę rynku finansowego i instrumenty finansowe do budowy własnej sieci powiązanych ze sobą pośredników finansowych. Bankowość równoległa stanowi konkurencję dla regulowanych banków w ich relacjach z przedsiębiorstwami i gospodarstwami domowymi [Szelałgowska 2010, s. 35-36].

Komisja Europejska w Zielonej Księdze w ślad za sprawozdaniem Financial Stability Board FSB przyjęła następującą definicję *shadow banking*: system pośrednictwa kredytowego, który obejmuje podmioty i działania poza normalnym systemem bankowym, zaangażowane w jeden z następujących rodzajów działalności: udzielanie pożyczek klientom, którzy nie spełniają restrykcyjnych wymogów banków (np. nadmiernie zadłużonych, posiadających złą historię w Biurze Informacji Kredytowej BIK); przyjmowanie środków finansowych mających cechy przyjmowania depozytów, często odsetki mają być premią od zysków z powodu konkretnej inwestycji; dokonywanie transformacji terminów zapadalności lub transformacji płatności; przeprowadzanie transferu ryzyka kredytowego, przejawiające się między innymi w postaci wielokrotnego wykorzystywania tego samego zabezpieczenia w różnych transferach pochodnych, stosowanie bezpośredniej lub pośredniej dźwigni finansowej [Zielona Księga. Równoległy system bankowy 2012, s. 5].

Zatem *shadow banking* można definiować jako równoległy i tożsamy do sektora bankowego sektor finansowy skupiający zróżnicowane pod względem rodzaju działalności (np. usługi lokowania środków) i formy organizacyjno-prawnej (np. formy spółdzielcze) instytucje, nieskrępowane regulacjami oraz nieposiadające nadzoru finansowego.

Komisja Europejska w tej samej Zielonej Księdze wskazuje następujące funkcje równoległego systemu bankowego:

- są alternatywą dla inwestorów w stosunku do depozytów bankowych; ukierunkowują zasoby na specjalne potrzeby w sposób bardziej skuteczny ze względu na zwiększoną specjalizację;
- stanowią alternatywne źródło finansowania dla gospodarki realnej; są szczególnie przydatne w przypadku, gdy tradycyjne kanały bankowe lub rynkowe są czasowo niedostępne;
- dywersyfikacja ryzyka.

3. Podmioty należące do *shadow banking*

Obok przedsiębiorstw objętych nadzorem Komisji Nadzoru Finansowego, na rynku usług finansowych działają również firmy, które udzielają pożyczek z własnych środków oraz oferują różne produkty oszczędnościowe i inwestycyjne. Działalność tych firm nie jest koncesjonowana czy licencjonowana, nie podlega nadzorowi finansowemu, środki pieniężne przyjmowane od klientów nie są objęte jakimkolwiek systemem gwarancji ani ubezpieczone, firmy nie spełniają wymogów kapitałowych, gwarantujących bezpieczeństwo. Ze względu na brak nadzoru ustawowego nad tego rodzaju firmami brak jest kontroli i monitoringu ich sytuacji finansowej, ponieważ działają one na podstawie ogólnie obowiązujących przepisów prawa (np. takich, jak kodeks cywilny, ustawa o swobodzie działalności gospodarczej), wszyscy uczestnicy rynku podlegają nadzorowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod względem zgodności zawieranych umów z przepisami chroniącymi konsumentów.

Niewątpliwie istnieje potrzeba posługiwania się terminem instytucji parabankowej, ponieważ istnieją jednostki organizacyjne, które – nie będąc bankami – wykonują działalność niemalże identyczną jak działalności banków lub do niej zbliżoną. Otwarte pozostają natomiast pytania, o jaką tu konkretnie chodzi działalność i jak bardzo działalność ma być zbliżona do działalności banków [Srokosz 2011, s. 76].

Pojęcie instytucji parabankowej oraz pojęcie parabanku można właściwie stosować zamiennie, chociaż zakresowo pojęcie parabanku jest nieco szersze, ponieważ obejmuje zarówno parabanki występujące jako jednostki organizacyjne (czyli instytucje parabankowe), jak i pozostałe parabanki, które nie są jednostkami organizacyjnymi [Srokosz 2011, s. 77].

W literaturze zaznacza się, że próba zdefiniowania pojęcia parabanku ma wyłącznie walor praktyczny i wynika z potrzeby ochrony mechanizmów rynkowych, reguł zachowania oraz ustalonych norm [Srokosz 2011, s. 77].

Pojęcie parabanku nie jest ściśle określone, choć stanowi przedmiot regulacji w wielu krajach. Są to jednostki świadczące usługi podobne do bankowych oraz różnego rodzaju specjalistyczne instytucje finansowe. Jeżeli ich przedmiotem działalności są usługi bankowe, podlegają one, podobnie jak banki, licencjowaniu i nadzorowi, mają przewidzianą formę prawną, są kierowane przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach i posiadają minimalne wyposażenie kapitałowe [Waliszewski 2010, s. 52].

Instytucje parabankowe należy rozpatrywać w szerszym kontekście. Współcześnie działający bank jest elementem większej całości, która w istotny sposób kształtuje jego funkcje i charakter aktywności. W państwach najwyżej rozwiniętych jest nią tzw. przemysł usług finansowych, czyli różnego rodzaju instytucje finansowe rozwijające w bardzo dynamiczny sposób działalność polegającą na kreowaniu i oferowaniu na rynku coraz bogatszej palety usług finansowych. Część tych usług przez lata oferowały banki na prawach wyłączności, inne są efektem innowacji będących odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku i świadczą je także inne instytucje finansowe. Na przemysł usług finansowych składają się [Waliszewski 2010, s. 55]:

- banki,
- instytucje parabankowe,
- instytucje niebankowe.

Instytucje parabankowe można definiować w ujęciu wąskim lub szerokim. W ujęciu wąskim to podmioty wykonujące niektóre usługi bankowe, funkcjonujące bez pełnych regulacji bankowych oraz nadzoru finansowego, inwestujące środki klientów. Należą do nich fundusze hedgingowe, *venture capital*, kasy oszczędnościowo-kredytowe i oszczędnościowo-mieszkańowe, towarzystwa budowlane itp. [Masiukiewicz 2012, s. 2].

W ujęciu szerokim są to wszystkie podmioty prowadzące różne usługi w obszarze aktywów, pasywów lub operacji pośredniczących typowych dla banków. Oprócz zatem wymienionych wyżej funduszy i kas zalicza się do nich usługi pośrednictwa finansowego, brokerskie pośrednictwo kredytowe, leasing, factoring, usługi finansowe wielkich sieci handlowych oraz platform internetowych (pożyczki społecznościowe), kantory walutowe, a nawet systemy argentyńskie [Masiukiewicz 2012, s. 2].

Niezależnie od zakresu podmiotowego przedstawionych wyżej definicji oraz poziomu rozwoju systemu finansowego w każdym kraju funkcjonują podmioty, które oferują usługi lub sprzedają produkty o charakterze i sensie ekonomicznym zbliżonym do produktów bankowych oraz nie podlegają nadzorowi finansowemu. W Polsce takie podmioty można podzielić na dwie grupy:

- podmioty, które przyjmują środki finansowe od osób fizycznych,
- podmioty, które udzielają pożyczek osobom fizycznym [Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2011, s. 153].

Zdaniem N. Rubiniego bankierzy, którzy chcieli mieć więcej swobody i więcej ryzykować, coraz częściej przenosili swoją działalność do parabanków; tak właśnie działa efekt arbitrażu regulacyjnego – jest to celowe przenoszenie działalności finan-

sowej w obszary, w których obowiązują mniejsze regulacje lub w ogóle ich nie ma [Roubini 2011, s. 244]. W okresie kryzysu subprime także do parabanków wkradła się panika związana z tym, że duże banki przestały odnawiać linie kredytowe, a te zaczęły bankrutować [Roubini 2011, s. 115].

W Polsce rozwój parabankowych instytucji finansowych nastąpił stosunkowo niedawno, bo po reformie gospodarczej z lat 1989-1990. Przełomowy był rok 2010, kiedy to została wprowadzona przez Komisję Nadzoru Finansowego rekomendacja T, która zaostrzała warunki udzielania kredytów konsumenckich i hipotecznych. Wspomniana rekomendacja dotycząca kredytów nakazywała zaostrzenie badania i oceny zdolności kredytowej konsumentów przez banki, a tym samym spowodowała ograniczenie możliwości korzystania z kredytu bankowego przez przeciętnie zamożnego „Kowalskiego” i skierowała go do parabanków, które nie podlegają regulacjom bankowym, regulującym rynek usług finansowych.

W Polsce występuje szereg parabanków typowych dla innych krajów wysoko rozwiniętych, jednak w mniejszych rozmiarach. Nie występują w zasadzie takie podmioty, jak fundusze hedgingowe czy SPV. Niektóre instytucje mają swoje zrzeszenia. Potencjał parabanków to około 700 instytucji (z czego około 40 działających nielegalnie) oraz 29 tysięcy filii i POK działających na terenie Polski [Masiukiewicz 2012, s. 4].

Parabanki stanowią sektor w niewielkim zakresie uregulowany. Jedynie Spółdzielcze Kasy-Oszczędnościowo kredytowe mają specjalną, ustawową regulację działalności i wprowadzony obowiązek zrzeszania się w Kasie Krajowej [Masiukiewicz 2012, s. 4]. Działalność SKOK-ów stanowi fenomen, jeżeli chodzi o ich rozwój i wzrost w ciągu ostatnich lat. Warto zaznaczyć, że są to instytucje spółdzielcze zaliczane do instytucji finansowych, które pomimo prowadzenia działalności podobnej do działalności bankowej do niedawna nie były objęte nadzorem przez instytucje sprawujące kontrolę nad działalnością bankową.

Podstawą prawną powstania 31 sierpnia 1992 r. pierwszej spółdzielni była ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, która dawała prawo tworzenia spółdzielczych kas już poza przedsiębiorstwem, przekształcanie się pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych w spółdzielcze kasy oszczędnościowo kredytowe.

Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, będące podmiotem rynku usług finansowych, spełniają na nim określone funkcje. Kasy mogą konkurować z innymi instytucjami, oferując usługi finansowe na korzystniejszych warunkach lub uzupełniać ich ofertę finansową w zakresie tych usług, które nie są oferowane przez innych uczestników rynku usług finansowych [Golec 2004 s. 91]. W dniu 27 października 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 5 listopada 2009 r., która w kompleksowy sposób określała zasady tworzenia, organizacji i działalności Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo Kredytowych, a także zasady sprawowania nad nimi kontroli. Z punktu widzenia członka kasy nie zmienia się praktycznie nic. Najbardziej widoczna zmiana to rozszerzenie palety usług o wieloletnie kredyty hipoteczne oraz wydłużenie okresu, na który będzie można zawierać kredyty konsumpcyjne. Rozszerzono

również ofertę na obsługę fundacji, stowarzyszeń, spółdzielni, wspólnot mieszkaniowych. Podsumowując – z punktu widzenia klienta nastąpiło wzbogacenie oferty.

Najważniejsze zmiany zaszły jednak z punktu widzenia wewnętrznego funkcjonowania kasy – przede wszystkim zmienił się podmiot, który będzie nadzorował SKOK-i, badał zgodność z przepisami prawa, kontrolował bieżącą działalność. Będzie to Komisja Nadzoru Finansowego.

Nadzór KNF nad Spółdzielczymi Kasami Oszczędnościowo Kredytowymi wyróżnia je spośród parabanków. Niski poziom edukacji finansowej i wzrost deprywacji potrzeb, a także pokryzysowe pogorszenie reputacji sektora bankowego spowodowało wzrost zaufania do SKOK w Polsce i tzw. efekt przeniesienia zaufania [Masiukiewicz 2012, s. 5].

4. Ryzyko generowane przez podmioty *shadow banking*

W zależności od rozmiarów prowadzonej przez parabanki działalności oraz jej przedmiotu można wyróżnić typowe rodzaje ryzyka jak ryzyko rynkowe, kredytowe i operacyjne, które w różnym stopniu generują ryzyko bankructwa tych instytucji (zazwyczaj nie jest ono monitorowane).

Różne są źródła refinansowania, z których korzystają parabanki, między innymi kapitały pochodzące z bardzo wielu instytucji i rynku prywatnego, konkurencyjnych dla bankowości, tj.:

- migracja kapitałów ze strefy bankowości regulowanej,
- kapitały prywatne właścicieli oczekujących ponadprzeciętnej stopy zysku,
- kapitały przedsiębiorców nastawionych na wysokie ryzyko oraz nieuczciwe dochody,
- kapitały zagraniczne,
- kapitały z nieudokumentowanych źródeł.

Głównym rodzajem ryzyka dla klientów korzystających z usług tych podmiotów jest utrata powierzonych przez nich środków. Często osoby te kierują się jedynie deklarowaną stopą zwrotu z zainwestowanych środków i nie zwracają uwagi na to, że powierzone oszczędności nie są objęte publicznym systemem gwarantowania depozytów, tak jak to ma miejsce w przypadku banków (Bankowy Fundusz Gwarancyjny). Nie podlegają one także żadnym wymogom kapitałowym, które są buforem bezpieczeństwa i gwarantują stabilność finansową. Tymczasem wspomniane podmioty *de facto* obciążają powierzone im środki ryzykiem, np. inwestując je w instrumenty finansowe lub przeznaczając na różne przedsięwzięcia gospodarcze. Zgodnie z obowiązującymi regulacjami podmioty z drugiej grupy nie podlegają licencjonowaniu i nadzorowi KNF oraz nie są wpisywane do żadnego publicznego rejestru. Ponadto podmioty te są mało przejrzyste ze względu na wykorzystywanie przez nie np. formy prawnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (brak wymogu upubliczniania sprawozdań finansowych itp.). W związku z tym nie jest znana skala ich działalności, choć generuje ona istotne ryzyko dla osób korzystających

z usług finansowych. Klientami nielicencjonowanych podmiotów udzielających pożyczek osobom fizycznym są często osoby nieposiadające odpowiednio wysokiej zdolności kredytowej do zaciągnięcia kredytu w banku oraz osoby słabo wyedukowane w zakresie finansów. Podpisując umowę o pożyczkę, często nie są one świadome tego, że rzeczywisty koszt pożyczki w postaci odsetek czy pobieranych prowizji może znacząco przekroczyć wartość pożyczonego kapitału. Podmioty *shadow banking* oferują pożyczki udzielane bez weryfikacji zdolności kredytowej klienta, których rzeczywiste oprocentowanie wynosi kilkaset lub nawet kilka tysięcy procent w skali roku. Niejednokrotnie osoby te decydują się spłacać wysokie odsetki z tytułu zaciągnięcia jednej pożyczki poprzez zaciągnięcie kolejnej. Wpadają zatem w tzw. pętlę zadłużenia, co rodzi negatywne skutki społeczne. Aby uniknąć wspomnianych rodzajów ryzyka i właściwie zweryfikować podmiot oferujący usługi finansowe, wskazane jest sprawdzanie, czy przedsiębiorstwo oferujące usługi finansowe nie znajduje się na publikowanej przez KNF liście podmiotów, które gromadzą środki pieniężne osób fizycznych bez zezwolenia na wykonywanie czynności bankowych. Lista ta jest na bieżąco aktualizowana, jednak może nie obejmować wszystkich podmiotów, które naruszają przepisy prawa bankowego [*Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2010 r.*, s. 154].

Shadow banking może generować bardzo poważne zagrożenia, które wynikają przede wszystkim z braku regulacji i nadzoru nad równoległym systemem bankowym, a brak kontroli nad nim stanowi potencjalne zagrożenie dla długoterminowej stabilności nie tylko sektora bankowego, ale również systemów finansowych państwa.

Bezpieczeństwo finansowe, przedstawiane jako cecha stabilności finansowej, to pojęcie, które nie zostało jeszcze zdefiniowane. Nie ulega wątpliwości, że stanowi ono element szeroko rozumianego bezpieczeństwa ekonomicznego, ponieważ to właśnie zagrożenia związane z funkcjonowaniem rynku finansowego powodują zakłócenia w funkcjonowaniu całej gospodarki, stanowiąc tym samym największe zagrożenie bezpieczeństwa ekonomicznego państwa [Jurkowska-Zeidler 2008, s. 171].

Bezpieczeństwo instytucji finansowych oznacza ich niezakłócone funkcjonowanie, przejawiające się przede wszystkim w dobrej kondycji ekonomiczno-finansowej, ich wypłacalności i utrzymywaniu ryzyka działania w tzw. bezpiecznych granicach, co stwarza możliwość szybkiego reagowania na pojawiające się zagrożenia. Bezpieczeństwo instytucji finansowych jest nierozzerwalnie związane z ryzykiem, dlatego zarządzanie instytucjami finansowymi to zarządzanie różnymi rodzajami ryzyka, co wymaga tzw. zarządzania zintegrowanego, którego elementem jest właśnie system zarządzania ryzykiem. Istotną sprawą z punktu widzenia bezpieczeństwa instytucji finansowej, zwłaszcza w aspekcie zarządzania ryzykiem, są regulacje nadzorcze. Z tego punktu widzenia instytucje rynku finansowego można podzielić na instytucje podlegające regulacjom nadzorczym, jak i instytucje, które takim regulacjom nie podlegają [Iwanicz-Drozdowska 2008, s. 13].

Komisja Europejska, widząc ryzyko, jakie niesie ze sobą równoległy system bankowy, podjęła działania zmierzające do rozciągnięcia regulacji ostrożności-

wych i nadzorczych nad firmami należącymi do *shadow banking*. Podstawowym celem działań, jaki przyświeca Komisji Europejskiej, jest ochrona podmiotów finansowych i ich klientów.

W Polsce po nagłośnionym upadku firmy Amber Gold, który przyczynił się do utraty oszczędności przez wiele osób, toczy się dyskusja nad równoległym systemem bankowym. Coraz większy nacisk stawia się na potrzebę objęcia parabanków regulacjami i nadzorem finansowym, wprowadzenia obowiązku sprawozdawczego, prowadzenia rejestru firm, licencjonowania działalności, włączenia do istniejących systemów wymiany informacji o kredytach i kredytobiorcach.

5. Podsumowanie

Duża dynamika rozwoju instytucji parabankowych sprawiła, że *shadow banking* stał się stałym elementem sektora bankowego i dlatego nie należy z nim walczyć, ale poprzez regulacje sprawić, by stał się bardziej bezpieczny. Jest też uzasadnione, by w przyszłości wprowadzić jednolite w Unii Europejskiej standardy zarządzania ryzykiem tego sektora oraz aby nadzorem ze strony Komisji Nadzoru Finansowego zostały objęte wszystkie e-instytucje parabankowe.

Literatura

- Buiter W., *Lessons from Northern Rock: Banking and shadow banking*, artykuł dostępny na stronie internetowej <http://www.voxeu.org/article/lessons-northern-rock-banking-and-shadow-banking>.
- Golec M.M., *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo – kredytowe na rynku usług finansowych*, Wydawnictwo WSB, Poznań 2004.
- Iwanicz-Drozdowska M., *Bezpieczeństwo rynku usług finansowych. Perspektywa Unii Europejskiej*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2008.
- Jurkowska-Zeidler A., *Bezpieczeństwo rynku finansowego w świetle prawa Unii Europejskiej*, Oficyna Wolters Kluwer business, Warszawa 2008.
- Masiukiewicz P., *Regulacje a ryzyko shadow banking w Polsce*, artykuł dostępny na stronie internetowej [Zif.wzr.pl/pim/2012_4_2_1.pdf](http://zif.wzr.pl/pim/2012_4_2_1.pdf) z dnia 05.05.2013.
- Owsiaka S. (red.), *Sektor finansowy w Polsce*, PWE, Warszawa 2002.
- Pozsar Z., Tobias A., Ashcraft A., Boesky H., *Shadow banking*, Federal Reserve Bank of New York, Staff Report No. 458, July 2010.
- Roubini N., Mihm S., *Ekonomia kryzysu*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011.
- Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2010 r.*, NBP, Warszawa.
- Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2011 r.*, NBP, Warszawa.
- Srokosz W., *Instytucje parabankowe w Polsce*, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011.
- Szpringer W., *Spoleczna odpowiedzialność banków. Między ochroną konsumenta a osłoną społeczną*, Oficyna Wolters Kluwer business, Warszawa 2009.
- Waliszewski K., *Pośrednictwo kredytowe w Polsce*, CeDeWu, Warszawa 2010.
- http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/shadow/green-paper_pl.pdf z dnia 05.04.2013.

SHADOW BANKING SYSTEM IN THE BANK SECTOR

Summary: Dynamic development of shadow banking and its importance within present financial crisis leads to the analysis of the idea of functioning, potential and risks of the sector, including Polish financial market. This paper presents the concept of shadow banking in literature, theoretical basis of its functioning and selected risk issues. The impact of some Polish financial service bankruptcies (for instance: Amber Gold) and both system risks and regulatory gaps are presented.

Keywords: shadow banking, financial oversight, risk.